



## SONUÇ BİLDİRGESİ

Uluslararası Katılımlı Osmanlı Bilim ve Düşünce Tarihi Sempozyumu bu alanda ne kadar çok çalışma yapılırsa yapılsın alanı tüketici ve kuşatıcı araştırmaların henüz yeterli düzeyde olmadığını ortaya koymuştur.

1. Taşköprülüzade ve Kâtib Çelebi örneğinde görüldüğü üzere Osmanlı'da ilimler tasnifinin öncelikli çalışma alanı olarak belirlenmesi, akli ve nakli ilimlerin birlikte ele alınması gerektiği bir kez daha ön plana çıkarmıştır.

2. Özellikle Osmanlılarda doğa bilimleri ve matematik bilimleri ayrıntılı olarak incelenmiştir. Matematiksel bilimler (astronomi, fizik, aritmetik, geometri) derlemesi olan Hoca İshak Efendi'nin Mecmû'a-i Ulûm-i Riyâziyye'si her yönüyle çeşitli bildirilerin içinde sunulmuş ve eserin önemi vurgulanmıştır. Ancak görülmüştür ki bu konularda İshak Hoca'nın ötesine geçmek gerekmektedir. Osmanlılardaki modern matematik sembolleri, eski sembollerle karşılaştırılarak incelenmiş ve bunların temelindeki mantık ortaya konmuştur.

3. Gazali'ye ilişkin önyargıların yani ondan sonra ortaya konulanların birer tekrardan ibaret olduğu düşüncesinin ya da Gazali'den sonra felsefenin İslam dünyasında tıkanıp dair görüşlerin dayanaksız olduğu belirginlik kazanmıştır. Bu alanda salt felsefe araştırmaları yerine Osmanlı'da kelâma ve tasavvufa dayalı felsefi yaklaşımların ön plana çıktığı görülmüştür.

4. Osmanlı döneminin düşünsel yapısının daha iyi anlaşılması için edebi metinlere dayalı yeni felsefe ve bilim okumalarına ihtiyaç hissedilmiştir.

5. Osmanlı bilim ve düşünce geleneğini anlamak için felsefi okumalar yanında tasavvufi ve kelami anlayışların da derinlemesine incelenmesi gerektiği anlaşılmıştır.

6. Günümüz çevre sorunlarına, Mecelle örneğindeki kanun koyuculuğuyla örfün hukuk nezdindeki itibarına, ilmiye sınıfının sosyal ihtiyaçlarına cevap veren yaklaşımlarıyla Osmanlı hukukunun modern dönemde yeniden ele alınması gerektiği ortaya çıkmıştır.

7. İstanbul'da gayrimüslimlerin tıp alanındaki çalışmaları ve azınlıklar tarafından açılan hastanelerin yapısının aktarımıyla birlikte Osmanlı Devleti'nde tıp alanında karşımıza çıkan yabancı etkisi gündeme taşınmıştır. Bu etki aynı zamanda Osmanlı coğrafyasındaki azınlıklara yönelik hoşgörülü tavrın da bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir.

8. Osmanlı siyasi düşüncesi bağlamında değerlendirebileceğimiz Osmanlı-İran savaşlarında Safevilere karşı Osmanlı tarih yazıcılarının bakış açısı değerlendirilmiştir. Kimi kriz dönemlerinde yönetime karşı gündeme gelen

fetvalarla katılımcı ruh, Hoca Sadeddinzâde ailesi örneğinde tartışmaya açılmıştır. Osmanlı elçilerinin buldukları ülkelerin bilimsel konumunu öğrenme konusundaki gayretleri sefaretnameler örneğinde ortaya konulmuştur.

9. Osmanlı bilimler nazariyesinde mantık ilminin öncelikli bir yeri olduğu belirlenmiştir.

10. Osmanlı tekkelerinin sadece dini bakımdan önemli olmayıp topluma rehberlik yapan ve düşünce geleneğine hizmet eden birer ocak olduğu anlaşılmıştır.

11. Günümüz Türkiye'sinin yaşadığı toplumsal ve siyasi sorunlarına çözümler üretilmesi amacıyla tarihsel arka plan olarak Osmanlı'nın siyaset düşüncesi de dikkate alınmalıdır. Cumhuriyet dönemi Türkiye'sini anlamak için Osmanlı ve Selçuklu gibi Türk tarihinin temel dinamikleri olan devletlerin de düşünsel yapısının anlaşılması gereklidir.

12. Osmanlı'nın her bir bilim dalı için yeni inceleme ve araştırmaların sunulduğu sempozyum ve kongrelerin düzenlenmesi gerektiği, genelden özele doğru inilecek çalışmalara kapı aralanmasının önemi ortaya konulmuştur. Aynı zamanda bunun disiplinler arası ortak çalışmalarla daha çok anlam kazanacağı tespit edilmiştir.

Prof. Dr. Kadir ÖZKÖSE  
(Gaziosmanpaşa Ün.)

Prof. Dr. Melek DOSAY GÖKDOĞAN  
(Ankara Ün.)

Prof. Dr. Yavuz UNAT  
(Kastamonu Ün.)

Prof. Dr. Mevlüt UYANIK  
(Hitit Ün.)

Prof. Dr. Mahmut KAPLAN  
(Fatih Ün.)